

בתי המשפט בדלתיים סגורות

תמש 002470/05
בשא 52720/05, 50851/05

בית המשפט לענייני משפחה בירושלים

תאריך:

בפני: כב' השופט פיליפ מרכוס
סגן נשיא לענייני משפחה במחוז ירושלים

בעניין: הקטין ש.

ובעניין: פלונית

נגד

1. אלמוני

2. אלמונית

מיני-רציו:

* משפחה – הורות – זהות ההורים

* משפחה – טובת הילד – ידיעת האמת

* משפחה – הסדרי ראייה – טובת הילד

* משפחה – הורות – תפקידי ההורים

התובעת היא אמו הביולוגית של הקטין. אולם, הילד גדל מאז לידתו ועד היום במשפחתו של האב ואשתו וילדיהם, והאם הביולוגית איננה אשתו (הצדדים שייכים למגזר החרדי). האם הרתה לאב כאשר האב היה נשוי, והוא עדיין נשוי, הלידה היתה בבית האב, לאחריה הוצהר, לכאורה בעבירה, כי הילד הוא בנה של אשת האב, וכך הוא נרשם במרשם האוכלוסין. לאם היה קשר עם הקטין עד שנת 2004; לטענתה, מאז מונעים האב ואשתו ממנה לקיים כל קשר עם בנה; מצידם, טוענים האב ואשתו כי האם לא התעניינה בקטין ונמנעה מקשר עמו, וכל עניינה המשך הקשר עם האב. עתה מבקשת האם להיות בקשר עם בנה ולגלות לו את עובדות הולדתו. האב ואשתו מתנגדים לכך, על פני הדברים מטעמים של טובת הקטין.

בית-המשפט לענייני משפחה קיבל את התביעה ופסק כי:

אין עניין זה נמנה על אותם מקרים שהדין יעדיף טובת הקטין על פני האמת.

השיח בפסיקה נוקט במונחים של זכויות וגם של חיובים. בימ"ש זה סבור, כי ראוי יותר לבחון את העניינים לפי חיובים וחובות של הגורמים השונים כלפי הילד (להבדיל מהגישה הבוחנת את זכויות הילד). ראשית, כאמור, על פי סעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, חובה על ההורים לדאוג לכל העניינים של הקטין. חובה זו טומנת בחובה לא רק המרכיבים האמורים לסעיף הנ"ל, אלא

גם החיובים שבסעיפים 17 ו-18 לחוק: על כל אחד מההורים לאפשר את השיתוף בין ההורים, ולאפשר לשני להשתתף בכל שלבי התפתחותו של הילד המשותף. לצד החובות של ההורים, יש גם חובה על החברה לדאוג לטובתו של קטין, מקום בו ההורים אינם עושים כן, לגרום לכך שימלאו שני ההורים את חיוביהם ותפקידם כאמור, ולאפשר לכל אחד למלא את חיובו ותפקידיו, גם אם האחר רוצה למנוע ממנו לעשות כן. לפי גישה זו, אין כל צורך להיכנס לדיאלקטיקה של זכויות ההורים, או זכויות הילד. יש להקפיד רק שההורים ימלאו את החיובים שלהם, ובית-המשפט עושה זאת, כגורם המופקד על טובת הקטינים על ידי החברה, בהכרעה בסכסוך המובא לפתחו.

המקרה דנן מבליט את הקושי, שלא ניתן להתגבר עליו, בהענקת זכויות לקטין דנן. ה- "זכות" מוגדרת ככח שניתן לאדם לדרוש כי האחר יעשה דבר או יימנע מלעשותו. בשלב זה הקטין בנדון אינו יודע בכלל שיש איזה שהוא אינטרס שהוא צריך לדאוג לו. הוא אינו יודע שאשת אביו איננה אמו, ומשום כך אין לו אפשרות להביע עמדה או דעה בעניין, ועל אחת כמה וכמה לא יכול לדרוש דבר.

על בסיס החיובים שיש לכל אחד מההורים לילד; וכן החיובים של החברה לילד, ובכלל זה שמירת השוויון בין ההורים שהם האפוטרופוסים הטבעיים; והחשיבות שהקטין ידע מי אמו; לצד התופעות הקשות שנובעות מניסיון שמירת הסוד וסכנת החשיפה הבלתי מבוקרת; יחד עם ערכים כלליים של האמת, גם במרשם הרשמי, וגם באופן כללי: על בסיס כל אלה, יש להיעתר לבקשת האם (כמובן בליווי פסיכולוג ובפיקוח בימ"ש).

בנוסף, הורה ביהמ"ש על שינוי זהות האם במרשם האוכלוסין.

החלטה

ההליך

1. (א) מעשה בילד שנולד ביום ..., מיחסים אינטימיים בין גבר לאישה.

(ב) השאלה העומדת בפניי היא האם הילד יהיה בקשר עם אמו. השאלה נשמעת מוזרה, ואכן הנסיבות אינן שגרתיות כלל ועיקר.

(ג) האב מסכים כי התובעת היא אמו הביולוגית של הקטין. אולם, הילד גדל מאז לידתו ועד היום במשפחתו של האב ואשתו וילדיהם, והאם הביולוגית איננה אשתו.

(ד) האם הרתה לאב כאשר האב היה נשוי, והוא עדיין נשוי, ומיד אחרי הלידה, שהייתה בבית האב, האב ואשתו העבירו את האם לחדר צדדי, והביאו רופא אשר הצהיר, על פי דבריהם של האב ואשתו, כי הילד הוא בנה של אשת האב, וכך הוא נרשם במרשם האוכלוסין, תוך ביצוע, לכאורה, של עבירה על פי סעיף 35 (ב) (2), בצירוף סעיפים 2 (א) (1) וסעיף 6, לחוק מרשם האוכלוסין התשכ"ה - 1965.

(ה) לאם היה קשר עם הקטין עד שנת 2004; לטענתה, מאז מונעים האב ואשתו ממנה לקיים כל קשר עם בנה; מצידם, טוענים האב ואשתו כי האם לא התעניינה בקטין ונמנעה מקשר עמו, וכל עניינה המשך הקשר עם האב.

(ו) עתה מבקשת האם להיות בקשר עם בנה. האב ואשתו מתנגדים לכך, על פני הדברים מטעמים של טובת הקטין.

(ז) בתמש 2471/05 ניתן בהסכמה פסק דין לפיו התובעת היא אמו של הקטין; קבעתי, עם זאת, שבשלב זה לא יובא דבר פסק הדין לידיעת גורם כלשהוא, וכי אתיחס לעניין הרישום בשלב מאוחר יותר.

השאלה

2. (א) למעשה, האב ואשתו סבורים שאין לחשוף את העובדות האמיתיות בדבר הולדתו לקטין כלל ועיקר, ויש לאפשר לו להמשיך לחיות בהבנה שאשתו של האב היא אכן אמו הביולוגית, ושהילדים האחרים של הזוג הם אחיו.

(ב) האם סבורה שיש לחשוף את האמת מיד, אף כי הדבר יגרום לאי נעימות (אם לא יותר מזה), לילד בשלב ראשוני, וזאת כדי למנוע חשיפת עובדות לידתו בצורה לא מבוקרת בשלב מאוחר יותר, דבר שעשוי לגרום למפח נפש חמור יותר פי כמה מחשיפה מבוקרת ובליווי מקצועי, מוקדם ככל האפשר.

(ג) בשלב כתבי הטענות, הצדדים הטיחו הטחות חמורות ביותר, כל צד לגבי זולתו.

(ד) האם טוענת שהיא התחילה לעבוד כשמרטפית אצל משפחת האב כאשר היתה בגיל 15, והתקרבו היחסים בינה לבין האב, עד כדי קיום יחסים אינטימיים, אותם היא תיארה כאיננוס. היחסים האלה המשיכו עד אשר הרתה לקטין, כאשר היתה בת 19.5, ולאחר מכן היתנה האב את הקשר בינה לבין הקטין בתנאי שהיא תמשיך לקיים איתו יחסים אינטימיים.

(ה) האב מצידו טוען שהוא נלכד במזימה של האם, אשר ניסתה לשכנעו לגרש את אשתו ולהתחתן עמה: מזימה זו המשיכה שנים רבות, ועתירתה של האם איננה אלא המשך המזימה האמורה.

(ו) האב ואשתו מלאי כעס כלפי האם, ודבר זה שם לאל כל אפשרות להביא את הצדדים להסדר מוסכם, או אפילו לקיים שיחה שתאפשר גישור ופתרון מוסכם. כבר בראשית ההליכים הפנתי את הצדדים ליחידת הסיוע, שם זכו לטיפול אצל עובד סוציאלי ופסיכולוג, אך כל נסיונות יחידת הסיוע להביא להדברות לא צלחו.

"גניבת זרע", גניבת דעת

3. (א) ב"כ האב ואשתו טוענת שמדובר במעשה של גניבת זרע.

(ב) טענה כזו, אשר נטענת לפעמים על ידי גברים במסגרת תביעת אבהות ותביעות מזונות, ראוייה, לדעתי, להמחק מהלקסיקון.

(ג) העובדה הביולוגית היא שקיום יחסים עד כדי כניסה להריון, מחייבת מעשה רצוני של הגבר (מה שאין כן, של האישה). ויהיו הפיתויים אשר שיהיו, הגבר מסוגל לשים קץ למזימה על ידי פרישה, בכל עת. אין מחלוקת בענייננו שפרשת היחסים האינטימיים בין האב לאם התנהל במשך שנים.

(ד) אין לכנות כל מעשה שהביא להריון כ-"גניבת זרע", ויש תמיד בהעלאת הטענה להצביע על הלך הרוח של הטוען; ואין בין טיעון זה לבין האמת, מאומה.

(ה) יש גם יש כאן גניבת דעת, בבחינת מניעת מידע נכון ממי שמידע זה חשוב לו מאוד, והצגת מצב משפחתי שקרי כאמיתי.

המסגרת הדינית

4. כאן המקום לציין כי לא ראיתי לנכון לאפשר דיון הוכחות בטענות הצדדים. זאת מן הטעם כי הקטין הוא זה שיש לדאוג לו. בהעדר כל טיעון מצד האב, שהאם אינה מסוגלת לקיים קשר עם בנה, או לשמש אם, אין כל צורך להדרש לשאלה אם האב אנס את האם, או אם הוא נכנע לפיתוייה, כי אין לשאלה זו כל קשר לשאלה שעומדת להכרעה, האם לגלות לקטין את עובדות הולדתו, ואם כן מתי.

טובת הילד, זכויות הילד

5. (א) בע.א. 2266/93 פלונים נ' אלמונים פד"י מט (1) 221 שקד בית המשפט העליון בהרכב של חמישה שופטים על בניית מנגנון הכרעה בעניינים שבהם ההורים אינם מסכימים ביניהם.

(ב) כב' הנשיא השופט שמגר, הציע לבנות מנגנון הכרעה המבוססת על זכויות הילד, כאשר הוא סבר שהמונח "טובת הילד", הגם שהוא מוכר וידוע ברוב מדינות המערב, בבחינת מטרה ותכלית, אינו בהכרח אמת מידה עבור מנגנון הכרעה. לדעתו,

"מודל זכויות הילד אינו מתרכז אך בזכות האחת העומדת על הפרק, תוך התעלמות מזכותו הכללית, או "טובתו" הכללית (כתכלית, ולא כאמת מידה) של הילד" (ראה סעיף 35 שם)

(ג) כבוד השופט שטרסברג כהן סברה אחרת: היא היתה בדעה שבחינת זכויות הילד מהווה חלק ממבחן טובת הילד:

"זכויות הילד" שאין להקל ראש בהן צריכות להלקח בחשבון כאחד השיקולים בהחלטה בעניין טובת הילד ואם יש התנגשות בין הצדדים, על טובת הילד לגבור" (סעיף 7 לפסק דינה).

(ד) כב' השופט אור נטה למבחן טובת הילד כמבחן העיקרי, כב' השופט מצא ביקש לתמוך בגישתו של כב' הנשיא שמגר, וכב' השופט זמיר תמך בגישה של זכויות הילד:

"מבחן זה מבליט כי הילד אינו רק נושא לטיפול על ידי ההורים אלא גם נושא של זכויות כאדם בפני עצמו, לפיכך יש במבחן זה תרומה חשובה וראייה נכונה של הילד מבחינה משפטית ומבחינה חברתית גם יחד."

לדעתו, ההבדל בין גישות הנשיא שמגר מחד והשופטת שטרסברג כהן מאידך אינו רחב, אולם הוא נטה לצדד:

"כמו השופטת שטרסברג-כהן במבחן של טובת הילד כמבחן הכולל בקרבו גם את זכויות הילד".

(ה) יוזכר כי בפסק הדין האמור, נדונה שאלת הקשר והמעשים של האם, של ילדים יהודיים והיא גם יהודיה, לחשוף אותם לדת של עדי יהווה. לא מדובר שם בהמרת דת, אלא בחשיפת הילדים לעמדות ודעות אשר לדברי השופט בערכאה ראשונה:

"נראה לי שהוכח בפני כי חשיפת הילדים לעימות בין אמונותיהם של הוריהם משפיע על טובתם הכללית... מפריעים לאורח החיים המקובל בקרב ילדי הארץ שהתובעים הם חלק מהם. העובדה שהם יהיו חריגים במצבים שונים של חיי החברה המקובלים על חבריהם והקהילה בתוכה הם חיים, יש בה אותה השפעה על טובתם הכללית."

זכויות או חיובים?

6. (א) רוב השיח המשפטי כיום, בכל ענפי המשפט, מבוסס על זכויות. אך בענייני ילדים במיוחד, שיח זה פוגע באפשרות להגיע להסדר הוגן והכרעה צודקת. כי הרי על ההורים כאפוטרופסים משותפים ושווים, חובה לדאוג לחינוך ילדיהם וכן למתן מסגרת רגשית יציבה ונוחה. אם נפרש את היחס בין כל הורה לילדו במסגרת זכות, ההתנגשות היא בלתי נמנעת: הורים החיים בנפרד, יגידו כל אחד מהם: 'לי הזכות לגדל את הילד כפי שאני רואה לנכון'.

(ב) בכל הכבוד לשופטים המלומדים של בית המשפט העליון בע.א 2266/93 הנ"ל, ברצוני להציע גישה אשר עשויה להטיב עם הילדים אשר מעורבים בסכסוכים בין הוריהם, יהיה הנושא אשר יהיה. הגישה המוצעת מבוססת על מנגנון הכרעה הסובב סביב חיובי ההורים והחברה כלפי הילד, ולא על ניתוח המבוסס על זכויות, לא של ההורים כלפי החברה, לא של ההורים זה כלפי זה, ולא של הילד.

(ג) כבר מתחילת החקיקה במדינה, בחוק שיווי זכויות אישה התשי"א – 1951, נקבע שההורים שווים באפוטרופסותם (ראה סעיפים 3 (א) ו-3 (ב) שם), והדבר מובלט בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. כיצד, אם כן, ניתן לומר שהזכות המבוססת על עמדתו של האב עדיפה על פני הזכות המבוססת על עמדתה של האם, או להפך?

(ד) בנוגע לילדים המבנה החקיקתי אכן מדבר על זכויות, אך הדגש הוא על חובות.

על פי סעיף 14 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב – 1962 (להלן – חוק האפוטרופסות):

"מעמד ההורים"

14. ההורים הם האפוטרופסים הטבעיים של הילדים

תפקידי ההורים

15. אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלוח יד בעבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם; וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו, והסמכות לייצגו.

...

קנה מידה לחובת ההורים

17. באפוטרופסותם לקטין חייבים ההורים לדאוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות העניין.

שיתוף בין ההורים

18. בכל עניין הנתון לאפוטרופסותם חייבים ההורים לפעול תוך כדי הסכמה;

"...

(ההדגשות שלי, פ.מ.)

(ה) אכן סעיף 15 לחוק מתייחס לזכות וחובה, אך כפי שנאמר בע.א. 212/85 **פלוניס נ' אלמוניס פד"י לט' (4) 309 בעמ' 312**:

"הזכות שיש להורים בחינוך, בלימוד ובכל ענייני האפוטרופסות היא הזכות למלא את חובתם כאפוטרופסים כלפי ילדיהם – משמע – הזכות שהמדינה ואחרים לא יתערבו במילוי החובה על ידיהם". (הדגשה שלי פ.מ.)

(ו) ואם נגיד שלילד יש זכות כלפי הוריו, מה נעשה כאשר הילד מצביע על זכות שלו לאוטונומיה מסויימת, לדוגמא, לקבוע מתי ילך לישון, ומתי יסע למרחקים ללא ליווי, לעומת הזכות של האב לקבוע את הדברים האלה (ואולי הוא יותר מתירני) וזכות האם להסדיר את העניינים (ואולי היא יותר שמרנית).

(ז) במקום להיכנס לדיאלקטיקה של איזונים בין זכויות שונות, אשר תוצאתם היא מתן כוח יתר לזכות זו או אחרת תוך פגיעה בבעלי הזכות האחרים, נכון יהיה לדעתי לפרש את הוראות החוק כך:

- להורים החובה לגדל את הילד לטובתו.
- חובה זו הם חייבים להפעיל בדרך שמקדמת את הצרכים של הילד בכל עניין ועניין, ולהמנע מכל דבר הפוגע בילד.
- החובה היא משותפת לאב ולאם.
- החובה היא שוויונית לאם ולאב.
- משום כך אסור להורה לעשות דבר אשר מונע מההורה האחר למלא את תפקידו ולקיים את חיוביו.
- כל אחד מהם יכול להביע את עמדתו בעניין הנוגע לילד.
- בכל המקרים ניתן יהיה להגיע למילוי נכון של החובה הזו, תוך שמביאים בחשבון את טובת הילד, גם לטווח הקצר וגם לטווח הארוך, אם תוך חלוקת תפקידים וסמכויות החלטה בין ההורי, ואם בדרך אחרת.

(ח) בפסק דין של בית הדין הרבני בתל אביב יפו, תיק 226/תשי"ד **הבעל א' נגד האשה ב'** (פד"ר א', 145, 157-158), בתביעת אדם שהודתה האישה שהוא אבי ילדה שיחייב בית הדין את האישה להתיר לו לראות את הילד, נאמר:

"אולם, לו היה עניין פגישות בין הורים וילדיהם עניין של זכויות ההורים ותועלתם, היו פוסקים בסכסוך כזה ביניהם על סמך הודאת בעל דין, אלא שאין הדבר כן... כי ההלכות בדבר החזקת ילדים אינן הלכות בטובת ההורים, אלא הלכות בטובת הילדים. אין הבן או הבת "חפץ" לזכויות אב או אם. **אין כאן זכויות לאב או לאם, רק חובות עליהם ישנן כאן, שמחויבים הם לגדל ולחנך את ילדיהם.** ובבוא בית הדין לקבוע בדבר מקומו של הילד, בדבר המגע בינו ובין הוריו, רק שיקול אחד נגד עיניו, והוא טובתו של הילד אצל מי תהיה, ובאיזו אופן תהיה. **אבל זכויות אב ואם, זכויות כאלה לא קיימות כלל...** ולפי זה, בבואנו לדון בדבר פגישות התובע עם הילדה, אין לפנינו דיון בדבר זכויות התובע או זכויות הנתבעת, כי אין כאן סכסוך בתועלת אחד משני הצדדים, יש כאן רק דיון בטובת הילדה. ואם כן, מה שייך הודאת בעל דין, שנאמר: הנתבעת הודתה בזכויות התובע. **לשניהם אין כאן זכויות כלל.**"

(הדגשות שלי פ.מ.)

(ט) יטען הטוען כי מניתוח זה של חיובים נעלם מקומו של הילד. טענה זו בטעות יסודה : הילד הוא זה אשר החובות מתמלאות כלפיו, הוא מקבל ונהנה מביצועם של החיובים האלה, ויש לו את כל הכוחות לעמוד על כך שאלה שחייבים חיובים כלפיו ימלאו חיובים אלה כשורה.

(פ) הניתוח על בסיס החיובים של ההורים גם מונע ויכוח בשאלה אם להורה המשמורן יש סמכויות יתרות להשפיע על חיי הילד : כל הורה אחראי למלא את חיוביו כלפי הילד כל עוד הוא אצלו, בהתחשב בטובת הילד בכל מרכיביה.

(יא) כפי שנראה בהמשך, (סעיף 11 להלן) שיח הזכויות אינו יכול לתרום תרומה כלשהיא לפתרון הסכסוך בענייננו.

שוויון בין הורים

7. (א) בתי המשפט הדגישו בהקשרים שונים את השוויון בין ההורים :

"הזכות הטבעית והראשונית של כל אחד מן ההורים הביולוגיים, היא לגדל את ילדיהם, זכות שהיא בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם" (הנשיא שמגר בע.א. 2266/93, פלוני נ' אלמוני פד"י מט(1) 221, 237).

ועוד :

"הקשר בין ילד לבין הוריו מולידו, הוא מן היסודות מהן בנויה החברה האנושית" (בע"מ, 377/05 פלוני ופלוני הורים המיועדים לאימוץ נ' ההורים הביולוגיים ואחרים, פסקה 46).

ועוד :

"הילד קשור להוריו בקשר דם, וההורה קשור אליו" (ע.א 232/85, פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה פד"י מ' (1) 1,7).

(ב) בבע"מ 5082/05 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני תק-על 2005 (4) 387, קובע כב' הנשיא ברק כך :

"כך משעה שנולד הקטין, מעניין לציין בהקשר זה כי בשלב ההריון מעמדו המשפטי של האב העתידי – בכל הנוגע לעובר, שונה ממעמד האם. אישה זכאית – בתנאים מסויימים – להפסיק את ההריון. האב העתידי אפילו היה נשוי לאישה, אינו רשאי למנוע מן האישה להפסיק את הריונה, כשם שאינו רשאי לדרוש ממנה להפיל אם היא מבקשת לשמור את ההריון.

.....

והנה, משעה שנולד הקטין, המחוקק אינו מבדיל עקרונית, בין זכויות האם ובין זכויות האב, ואף אינו מבחין במעמדו של אב לילד מנישואין, ובין אב וילד שנולד מחוץ לנישואין. יחד עם זאת, עשוי להיות הבדל יכולת מעשית להתחקות אחר זכות האב, היות והילוד קשור קשר פיזי בעזרת חבל הטבור לאמו, בעוד הקשר הפיזי עם האב מוסתר מן העין."

כזכור, ההליך בבע"מ 5082/05 דן בשאלה אם יש לעשות מאמצים לאתר אביו של קטין, מקום שהאם מסכימה שהקטין יועבר לאימוץ. שם, מטבע הדברים, ניתן הדגש על עניינו של האב, ועניינו של הקטין לדעת מי אביו.

(ג) בענייננו, האם אינה במצב נחות ממצבו של האב שאינו יודע על קיום ילדו, או של ילד שאינו מכיר את אביו.

ההתחקות אחר ההורה : הצד המשפטי

8. (א) באותו עניין, בע"מ 5082/05, בסעיף 29 לחוות דעתו, קבע הנשיא ברק כדלהלן :

"בסוגיה שלפנינו קיימים כמה היבטים רלוונטיים מנקודת מבטו של הקטין: ראשית, נקודת המוצא היא כי שטובתם של קטינים לגדול אצל הוריהם הביולוגיים, כל ילד זכאי לגדול בבית ההורים, כאשר עדיף גידולו בבית הוריו הטבעיים על פני גידולו בבית אחר. ההנחה הבסיסית היא, איפוא, כי אם יאוותר האב הביולוגי ויסכים לקבל לביתו את הקטין, יעלה הדבר בקנה אחד עם האינטרס של הקטין. קיים אינטרס נפרד של הקטין, לדעת מי אביו, אינטרס שיש לו משמעות חוקתית. יש לכבד את זכותו של הקטין לזהות. לקטין זכות יסוד כילוד אנוש, לדעת מוצאו, מי הם הוריו ומי הם קרוביו הטבעיים (ע.א 5942/97, פלוני נ' אלמוני פד"י מח' (3) 837; רע"א 4898/00, פלוני נ' פלונית (לא פורסם); מ. קורינאלדי, דיני אישים משפחה וירושה – מגמות חדשות 69....)

(ב) יש להביא בחשבון צרכים רפואיים עתידיים של הקטין, כמו גם הצורך למנוע חיתון אסור בין קרובי משפחה ותקלות אחרות; יש להבטיח שהקטין לא יתקל בקשיים אם יבקש להנשא בעתיד.

(ג) נקבע שם:

"רביעית, קיימים אינטרסיים חומריים הנוגעים לקטין, ובראשם זכות הירושה של המאומץ כלפי קרוביו הטבעיים (סעיף 16 (ג) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965) מימוש הזכות תלוי בכך שזהותם תהיה ידועה".

(ד) הנשיא המלומד גם מצביע בסעיף 33 לחוות דעתו על האינטרס הציבורי :

"לבסוף, יש לתת את הדעת גם לאינטרס הציבורי הכללי. האינטרס הציבורי תומך בדיעת זכותם של ההורים הביולוגיים, ידיעה הדרושה למשל לצורך מניעת נישואי קרובים (אנגלרד בעמ' 320)".

(ה) בחוות דעת של כב' השופטת פרוקצ'יה, אין היא חולקת על המבנה הנורמטיבי שבנה הנשיא. כך כתוב בסעיף 5 לחוות דעתה :

"מושכלות יסוד הם כי זכותם של הורים לממש את הורותם הטבעית, וזכותו של ילד לחיות ולגדול בחיק הוריו הטבעיים, הן זכויות השלובות זו בזו, היוצרות יחדיו את הזכות לאוטונומיה של המשפחה זכויות אלה הן מיסודות הקיום האנושי, וקשה לתאר זכויות אנוש שתשוונה בחשיבותן ובעוצמתן" (בע"מ 377/05, 399/05, הנ"ל).

המשפט רואה בקשר שבין הורה לילדו זכות טבעית בעלת מימד חוקתי שלה שתי פנים: האחת - זכותו של הורה מכוח קשר דם לגדל את ילדו ולחנכו במשמורתו, כשבצדה, מוטלת עליו האחריות לדאוג לבריאותו, להתפתחותו התקינה ולרווחתו. השניה - זכותו של כל ילד לגדול במשפחתו הטבעית, שהוא עצם מעצמותיה ובשר משרה. לזכויות ההורים לממש את הורותם ההורית ניתן מעמד קונסטטוציוני רב;

זכותו המשפטית של ההורה היא כי הוא, ולא אחר, יקיים את החובות כלפי ילדו. זכות זו של ההורים היא זכות קונסטטוציונית חשובה שכן היא מהווה ביטוי לקשר הטבעי "קול הדם" שבין ההורים לילדיהם" (דברי הנשיא ברק ב-ע.א. 577/83, **היועץ המשפטי נ' פלונית** פד"י לח' (1) 464, 467).

עמד על כך גם הנשיא שמגר באומרו :

"לכל אדם זכות יסוד לגדל את ילדו, גם אם מבחינה אובייקטיבית ייטב לילד אצל אחרים. זוהי זכות חוקתית טבעית וראשונית, בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם" (ע.א. 2266/93, **פלוניס נ' אלמוני** פד"י מט (1) 221, 234).

בצד זכותם של ההורים ניצבת זכותו העצמאית של הילד לממש את הוויית חייו בקרב משפחתו הטבעית. זכות זו אוצלת על ההכרה בזכותו להתחקות אחר זהות הורה הביולוגי, והדבר נקשר בזכותו לכבוד, לחירות, ולאוטונומיה של חייו. (רות זפרן: **זכותו של צאצא להתחקות אחר זהות**

הוריו הביולוגים, חיבור לשם קבלת דוקטור למשפטים שהוגש לאוניברסיטה העברית, שנת תשס"ד, עמ' 165).

הזכות המשולבת של ילד והוריו הטבעיים, לממש את קשר ההורות הטבעי ביניהם, וחובת החברה ליתן הכרה בהגנה לערך האוטונומיה של המשפחה הוכרו גם במשפט הבינלאומי בהכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם בשנת 1948 (סעיף 12), ובאמנה האירופאית להגנה על זכויות אדם וחירויות היסוד (8(1)).

(ו) אף כי הדברים מנוסחים, בפסק דין זה ובפסקי דין האחרים אליהם אתייחס, בניסוחים של זכויות, אין פסול במסקנות שבפסקי דין אלה, אשר מתיישבות היטב גם עם החיובים המוטלים על כל אחד מההורים ועל החברה לדאוג לטובתו של הקטין.

(ז) בענייננו טוענים האב ואשתו כי מתן מידע לקטין על עובדות זהותו, ויצירת קשר בינו לבין האם, ייצרו מצב בו הילד יהיה חשוף לשני תאי משפחה, ולאור עמדתם של האב ואשתו, תהיה עוינות בין שני תאי המשפחה. לנקודה זו התייחסה כב' השופטת פרוקצ'יה בעניין האמור (סעיף 7 לחוות דעתה):

"מטבעם של דברים, כי זכויות ההורות הטבעית של האב והאם משתלבות בדרך כלל זו עם זו במסגרת תא משפחתי הרמוני. עם זאת, זכותו של כל הורה עומדת לעצמה, והיא בעלת קיום עצמאי גם מקום שאין תא משפחתי שלם. זכות ההורות הטבעית נתונה לכל הורה באשר הוא, בלא תלות הכרחית במימושה בידי ההורה הטבעי האחר, ואף בלא הכרח בקשר זוגי מתמשך בין בני הזוג. מסורת המשפחה המוכרת מן העבר שנתלו לה ציווי מוסר של שלמות ויציבות, נשחקה במידה רבה בחיים המודרניים. תופעות התפרקות, חיי משפחה על רקע גירושין, וילידת ילדים שלא במסגרת נישואין, הופכות נפוצות יותר ויותר. אולם, זכות ההורות הטבעית של כל אחד מן ההורים שורדת גם במצבים אלה."

משמעות הדבר בענייננו, כי הקטין שבנדון יצטרף למאות אלפי הילדים שהוריהם נפרדו, אשר מקיימים קשר עם כל אחד מההורים ולעתים קרובות עם בני זוגם, גם מקום שההורים אינם רואים עין בעין תמיד.

טובת הילד ואפוטרופסות ההורים

9. (א) בפרשת **קונסלוס נ' תורג'מן** בג"ץ 243/88 פד"י מה(2) 626, נדון במלוא עוצמתו הקונפליקט הנחזה בין טובת הילד מחד, לבין האפוטרופסות הטבעית מאידך. כך כתב כב' השופט אלון (עמ' 639):

"השיקול של טובת הילדים בסוגיית האפוטרופסות של הילדים נדון בהרחבה בפסיקתו של בית המשפט, בראש ובראשונה, כאשר הדיון בזכות המשמורת של הילד מתקיים בין שני ההורים הטבעיים. בעניין סוגיה כגון זו המתעוררת בעתירתנו, דהיינו כאשר עקרון האפוטרופסות הטבעית מתעמת עם השאלה של טובת הקטין לגדול בבית אחר, שאינו בית הוריו הטבעיים, אין אנו צריכים להיזקק לשאלת מקומו של שיקול טובת הילד בדיון בעניין זכות המשמורת על ילדים המתקיים בין שני ההורים הטבעיים. הסוגיה הטבעית והקרובה ביותר לענייננו – אם כי עניין שונה ממנו בכמה ובכמה בחינות היא עמדתה של מערכת משפטנו בחוק האימוץ ובפסיקה שעל פיו, שאף בה עומדת השאלה בדבר מקומו של עקרון טובת הילד במקרה של ניתוקו של הקטין מבית הוריו – מולידיו, בשל אימוצו על ידי אחרים.

...

כלל גדול נקבע בפסיקתו של בית משפט זה, והוא שקיומן של אחת מהעילות המנויות בסעיף 13 האמור (לחוק אימוץ לילדים התשמ"א – 1981 פ.מ) הוא תנאי מקדמי וראשוני להכרזת הילד כבר אימוץ, באין הסכמת ההורים, והשיקול של **טובת הילד** בסוגיית האימוץ מקומו רק **לאחר** שנתקיימה ומצוייה עילה מעילות האימוץ המנויות בסעיף 13 האמור:

"אין מקום למתן החלטה המורה על הוצאת ילד מידי הוריו או על השארתו מחוץ לבית הוריו בניגוד לרצונם, כאשר הטעם **הבלעדי** לכך הוא כי הדבר הוא לטובתו של הקטין. לו היה הדבר כך, היה נפתח, למשל, פתח לנתינת ילדיהם של הורים החיים במצוקה כדי להעבירם מסיבה זו בלבד לרשותו של אחר, ולא הוא; חברתנו לא אימצה אמת מידה כאמור.. (ע.א. 783/81, ב.ש. 228/83, בעמ' 9).

...

כך הוא איפוא סדר הקדימויות של שני עקרונות יסוד אלה, בבואנו לדון באימוצו של קטין, שפירושו הוצאה של קטין מהאפוטרופסות הטבעית של הוריו ומסירתו לבית מאמצים: ראש הכל הוא עקרון האפוטרופסות הטבעית של הוריו-מולידיו, ורק משהוכח כי נתקיימה עילה שבחוק שמאפשרת הוצאה מאפוטרופסות זו לשם מסירת הקטין לאימוץ, בא עיקרון טובת הילד, שלפיו מוכרע אימוצו של הילד. אם כך הוא לעניין אימוצו של ילד שנעשה על פי צו בית משפט, שהילד לא נחטף מהוריו מולידיו, קל וחומר שזהו סדר הקדימויות בבואנו לדון במקרה כגון זה שלפנינו, שבו נחטפה הקטינה שלא כדין, ושבנו מעולם לא אומצה כדין, בשאלה אם להשאירה בחזקת המשיבים..."

(הבלטות במקור פ.מ).

(ב) כב' השופט אלון מפנה לע.א 488/77 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה פד"י לב(3) 421
בעמ' 430 :

"מאלף הוא שבמשפט העברי המקורי לא מקובל המושג "להחזיק" בילדים,
כפי שמקובל "החזקה" בנכס מסויים, אלא הביטוי הרגיל והמקובל
במקורות המשפט העברי הוא שהילד נמצא אצל ההורים, או שהילד גדל אצל
ההורים וכיוצא באלה."

(ג) בהמשך סקר כב' השופט אלון אותם מקרים, המוגדרים "מיוחדים ויוצאי דופן", שבהם
טובתו של הקטין תנוק, והנזק יהיה ממשי ובלתי הפיך, כי אז בית המשפט במילוי תפקידו של
"אביהם של קטינים", יחליט שלא לאכוף את הוצאתו של הקטין מאלה שהוא נמצא אצלם.
עם זאת, הדגיש השופט אלון בעמ' 643 :

"כאשר מתעוררת שאלה כגון זו במסגרת הליך של עתירה לבג"ץ למתן צו
הביאס קורפוס – כגון שאחד ההורים חטף את הקטין מן משמורת ההורה
השני, או במקרה של "מעין חטיפה" שהסבתא והסבא שטפלו בנכדם
בהסכמת אביו ואמו של הנכד – מעלימים בשלב מסויים את הילד מהוריו
מולידיו – אזי קיומה של "סיבה מיוחדת ויוצאת דופן", צריך שיהיה מיוחד
עוד יותר ויוצא דופן עוד יותר כדי להצדיק מבחינת טובת הקטין אי-אכיפת
זכות המשמורת החוקית של מי שזכאי למשמורת זו, וזאת בעטיו של אופי
הכרעתו של בג"ץ במקרים אלה, ההכרעה כמפורט לעיל.."

(ד) בשונה מעניין קונסלוס, בענייננו לא מדובר בניתוק ממשפחת האב; אולם בדומה לעניין
קונסלוס, מדובר במצב בו הקטין מנותק מאמו הביולוגית, ללא עילה משפטית לכך.

(ה) לענייננו, נחה דעתי שלא יגרם נזק בלתי הפיך או חמור במיוחד לקטין מעצם חשיפתו
לעובדה שאמו איננה אשת אביו. כפי שנראה, גם מחוות דעתו של ד"ר פרלמוטר ומהחומר
המקצועי שהוצג בפניי, הנזק שעלול להיגרם ניתן לטיפול. בעניין קונסלוס מדובר היה בניתוק
מוחלט של הילד מאלה שגידלוהו, ולקחתו על ידי אנשים שהוא לא מכיר כלל ועיקר,
שמדברים שפה אחרת, למדינה אחרת. לעומת זאת, בענייננו, לדעת האם לפחות, אין כל סיבה
למנוע המשך קשר של הילד עם אשתו של האב, ובוודאי לא עם האב. מדובר בהוספת אדם
נוסף, האם שאוהבת את הילד, לאלה שאוהבים אותו, ועוד אדם נוסף שישתתף בסיפוק כל
הצרכים שלו.

(ו) בעניין קונסלוס הוחלט להעביר את הקטינה להוריה הביולוגיים על אף הקשיים הצפויים.
המבחן - קשיי פרידה וקשיי קליטה מול האפוטרופסות הטבעית - הוגדר על ידי כב' השופט
אלון בעניין קונסלוס בעמ' 647 :

"אמנם החזרה זו תהא כרוכה בקשיי פרידה של הקטינה מסביבתה הנוכחית וקשיי קליטה בסביבתה החדשה, וייתכן שבכך ייגרם לה נזק מסויים, אך עדיין עלינו להעדיף את זכות האפטרפסות הטבעית של ההורים, "קול הדם", שהתנהגותם בעבר וכיום נקיים מכל רבב, גם אם צפויים, כתוצאה מההעברה קשיים מסויים שיש יסוד סביר להניח שיבואו על תיקונם, מאשר להשאיר את הקטינה בידי המשיבים, שמעולם לא אומצה על ידיהם כחוק, ושאינן להחזקתם ביסוס חוקי כלשהו."

ההתחקות אחר ההורה : הסוד וחשיפתו

10. (א) לאור השאלות הכבדות שבענייננו, ביקשתי בשלב ראשון מעורבות ב"כ היועץ המשפטי לממשלה, ובהמשך מיניתי את עו"ד לימור סולומון כעו"ד של הילד. הם סיפקו לי מאמרים וחומר אחר בנוגע להשפעה של שמירת סוד על חיי משפחה.

(ב) כמו כן, ביקשתי מד"ר ישראל פרלמוטר, פסיכולוג קליני הנמנה על הציבור המכונה "חרדי" אליו משתייכים האב ואשתו, לשוחח עם האב ואשתו ועם האם, ולהביא בפניי את גישתו בעניין.

(ג) בספרות המקצועית, יש התייחסות עיקרית לשני מימדים של הסוד.

(ד) המימד הראשון הוא השפעת שמירת הסוד על חיי משפחה, כאשר נטען כי שמירת הסוד משקפת רצון לשלוט על המצב, להגן ולהתגונן, ולהסתיר בושה ממצב מסובך. אולם, שמירת הסוד מעוותת את המציאות, ומפרידה ומחלקת את התא המשפחתי בין אלו במשפחה שמכירים את הסוד לאלה שאינם, "תוכו" של המשפחה "אינו כברו".

(ה) המימד השני הוא התוצאה של חשיפת הסוד, וכאן יש הבדל בין חשיפה מסודרת בליווי מקצועי, לבין חשיפה "תאונתית" על ידי אנשים שאינם מקרב המשפחה, אך מכירים את המציאות מחד, או על ידי פליטת פה של בן משפחה מאידך.

(ו) מטבע הדברים, רוב החומר המקצועי שהובא בפניי דן במקרים של אימוץ, כאשר המגמה אצל בעלי המקצוע, לפחות ב-20 השנים האחרונות, היא לחשוף לילד את עובדת היותו מאומץ בשלב מוקדם ככל האפשר, ולאפשר לו להתמודד בהתאם להתפתחותו הרגשית והקוגניטיבית, שלב אחרי שלב, עם העובדה שהוא מאומץ. וכך בעבודת הדוקטורט של ד"ר רות זפרן, אליה התייחסה כב' השופטת פרוקצ'יה בע"מ 5082/05 (עמ' 231-230 לעבודת הדוקטורט):

"מכאן שהחסיון הנעוץ בהגנת פרטיותה של המשפחה החברתית נוגע לשני

גורמים, הציבור הרחב וההורה הביולוגי. מפני שהציבור שימש החסיון כמעטה להסתרת "שונותה" של המשפחה הסמי-מסורתית ולטשטוש ייחודה. העלמת שונותה והצגתה ככל משפחה נתפסה כאמצעי להצלחת

תהליך האימוץ ולשגשוג יחסי המשפחה. ברי, כי לנוכח מטרה זו לא עמד החסיון בפני עצמו אלא לווה, לפחות בתקופות קודמות, במדיניות ובפרקטיקה של **סודיות**. להורים הומלץ "לשכוח" מעובדת האימוץ ולהימנע מלגלות אודותיו לאחרים, לעיתים אפילו לצאצא. גם מקום בו הומלץ להורים לגלות למאומץ את עובדת אימוצו הם התקשו, לא פעם, לעשות כן. רק כאשר נתגלו השפעותיו ההרסניות של הסוד על מרקם יחסי המשפחה, כאשר הובהר כי סופו של הסוד להתגלות ולפגום באמון המאומץ בהוריו ולפגוע קשות ברגשותיו, שונתה המדיניות. אנשי המקצוע ואנשי רשויות הרווחה, המליצו לגלות לצאצא על עובדות אימוצו כבר בגיל צעיר ובהתאם לכישוריו הקוגניטיביים. ואולם בד בבד למדיניות הגילוי, שאומצה בהצלחה על ידי ההורים ביחס לילדיהם, נשמר **החסיון** ביחס להורים הביולוגיים. המאמצים קיבלו, עובר לאימוץ, מידע כללי אודות ההורה הביולוגי, אך מידע זה היה על פי רוב דל. עם השנים נשתכחו הפרטים מזכרון המאמצים (לעיתים במתכוון) כך שהמידע שסופק בסופו של דבר למאומצים היה מועט ובלתי מדויק. מדיניות החסיון המקובלת מנעה מהמאמצים כמו גם מן המאומץ הבגיר לקבל נתונים מזהים ביחס להורים הביולוגיים. חלק מן השיטות מנעו קבלת כל מידע, לרבות מידע כללי ובלתי מזהה. " (הדגשים במקור פ.מ).

(ז) יש כתיבה לאחרונה, בעניין חשיפת עובדת היותו של ילד תוצאה מתרומת ביצית או תרומת זרע; אולם לאור החדשנות היחסית של לידה מתרומת זרע, נראה שהמחקר מצומצם למדי בשלב זה. גם המחקרים על ילדים שנולדו כתוצאה מגילוי עריות אינם רבים.

(ח) עם זאת, ניתן לגלות קו משותף בכל המחקרים: שלכל אדם חשוב לדעת את ההסטוריה האישית שלו, כי מערכות יחסים בריאות מצריכות תקשורת פתוחה, אמיתית, וכבוד הדדי, וכי שמירת סודות מכרסמת ערכים חשובים אלה. לדברי ד"ר זפרן (שם, עמ' 235-236):

"שימוש בפרקטיקה של הסתרה ושקר לשמירת יחסי המשפחה נראה על

פניו אבסורדי. יחסי משפחה המושתתים על הסתרה לא יכולים לקדם בהצלחה את רעיון יציבות המשפחה. הורים המסתירים מילדיהם את נסיבות הולדתם, המקיימים קשרים שבבסיסם סוד מהותי, עלולים להשיג את התוצאה ההפוכה. קיומו של הסוד יוצר מתח וגילוי בנסיבות לא מתוכננות יכול להוביל לפגיעה בלתי הפיכה בחוסנה של המשפחה. ואכן, כפי שכבר צוין, בשנים האחרונות מתחילה להתגבש **עמדה** פסיכו-סוציאלית המצביעה על מסקנות, המלמדות כי **הסתרתו** של סוד כה מהותי **אינה קלה**. היא רובצת על כתפי המשפחה, גוזלת אנרגיות יקרות ויוצרת מתחים מיותרים, ועלולה במקרה של שיבוש **לפגוע** ביחסי האמון ובאיכות הקשרים בין חבריה. על רקע ממצאים אלה נשמט היסוד תחת הטיעון המצדד

בסודיות על בסיס הבטחת עוצמת המשפחה ויחסי חבריה." (הדגשים במקור פ.מ).

הכשלון של שיח הזכויות

11. (א) כפי שראינו, השיח בפסיקה נוקט במונחים של זכויות וגם של חיובים. על פי השיטה שהצגתי בסעיף 6 לעיל, ראוי יותר לבחון את העניינים לפי חיובים וחובות של הגורמים השונים כלפי הילד. ראשית, כאמור, על פי סעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, חובה על ההורים לדאוג לכל העניינים של הקטין. חובה זו טומנת בחובה לא רק המרכיבים האמורים לסעיף הנ"ל, אלא גם החיובים שבסעיפים 17 ו-18 לחוק: על כל אחד מההורים לאפשר את השיתוף בין ההורים, ולאפשר לשני להשתתף בכל שלבי התפתחותו של הילד המשותף.

(ב) לצד החובות של ההורים, יש גם חובה על החברה לדאוג לטובתו של קטין, מקום בו ההורים אינם עושים כן, לגרום לכך שימלאו שני ההורים את חיוביהם ותפקידם כאמור, ולאפשר לכל אחד למלא את חיובו ותפקידיו, גם אם האחר רוצה למנוע ממנו לעשות כן.

(ג) לפי גישה זו, אין כל צורך להיכנס לדיאלקטיקה של זכויות ההורים, או זכויות הילד. יש להקפיד רק שההורים ימלאו את החיובים שלהם, ובית המשפט עושה זאת, כגורם המופקד על טובת הקטינים על ידי החברה, בהכרעה בסכסוך המובא לפתחו, בין לפי בקשת מי מההורים ובין לפי בקשת הרשויות המוסמכות להביא עניינים כאלה להדיון – פקיד סעד על פי חוק הנוער [טיפול והשגחה] התש"ך – 1960, ועל פי חוק אימוץ ילדים הנ"ל, או על ידי ב"כ היועץ המשפטי לממשלה על פי חוק האפוטרופסות.

(ד) המקרה דן מבליט את הקושי, שלא ניתן להתגבר עליו, בהענקת זכויות לקטין דן. ה- "זכות" מוגדרת ככח שניתן לאדם לדרוש כי האחר יעשה דבר או יימנע מלעשותו. ראה לדוגמא בג"ץ 4112/99 **עדאלה נ' עיריית תל אביב יפו** פד"י נו(5) 353 בעמ' 433:

"...זכויות במובנו הצר של המושג. זכויות מסוג זה פירושוין הוא "...שאני זכאי לדרוש כי אחר יעשה דבר מה בשבילי או יימנע למעני מעשיית מעשה מסויים..."

הרי בשלב זה הקטין בנדון אינו יודע בכלל שיש איזה שהוא אינטרס שהוא צריך לדאוג לו. הוא אינו יודע שאשת אביו איננה אמו, ומשום כך אין לו אפשרות להביע עמדה או דעה בעניין, ועל אחת כמה וכמה לא יכול לדרוש דבר.

(ה) למעשה, הניתוח על בסיס חיובים וחובות, הדורש אכיפה של חיוב, מיתר את הויכוח בין גישתו של הנשיא שמגר לבין גישת השופטת שטרסברג-כהן, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בעמדותיהם **בע.א 2266/93 הנ"ל**.

אמת ושקר

12. (א) למעשה, המציאות בה חי הקטין היא מציאות שקרית. האב ואשתו שיקרו לרשויות המדינה בכך שגרמו לרישום אשתו של האב כאם הקטין, ויש במעשיהם משום מרמה, כהגדרה בסעיף 414 לחוק העונשין התשל"ז-1977: "טענת עובדה... אשר הטוען אותה יודע שאינה אמת", ועבירה על חוק מרשם האוכלוסין התשכ"ה – 1965, כאמור לעיל.

(ב) אם תחשף האמת, עלולים האב ואשתו להצטייר בעיני הקטין כשקרנים, זאת נוסף על הידיעה שהאב קיים יחסים עם אישה אחרת כאשר היה נשוי לאישה, ויחסים כאלה כמובן אינם מקובלים באוכלוסייה אליה משתייכת משפחת האב.

(ג) לכך מצטרפת חשיפת העובדה שהאם קיימה יחסים עם גבר נשוי כאשר היא לא נשואה, שדבר זה, אף הוא אינו מקובל באוכלוסייה האמורה.

(ד) ד"ר ישראל פרלמוטר פגש את האב ואשתו ואת האם לבקשתי, ונתן עדות בפניי ונחקר על ידי ב"כ הצדדים, ואף השיב בכתב לשאלות שהופנו אליו על ידי ב"כ האב ואשתו. הוא פסיכולוג קליני, בעל וותק של עשרות בשנים, והוא קיבל את הדוקטורט בשנת 1967, ושימש בעבר מנהל בית חולים פסיכיאטרי לילדים.

(ה) בגלל השאלות הטיפוליות והתרבותיות, נודעת חשיבות מיוחדת לתשובותיו של ד"ר פרלמוטר לשאלות בא כוח האב ואשתו.

2. ש. בסביבה הקרובה של הילד, מחנכים, חברים, ומשפחה מיידית, יש עמדה השוללת באופן מוחלט יחסי מין והבאת ילדים מחוץ למסגרת הנישואין, ניתן לצפות שעמדה זו תוקרן כלפי הילד ברגע שהאמת תתגלה. ת. העובדה היא שאביו ואימו הביולוגית (שניהם) הפרו את הנורמה שאת מציינת, השאלה בשבילי היא – אם נמנע מבן אדם, (ילד קטין היום, מבוגר בעתיד), ידיעה מי היא אמו, ועל האפשרות ליצור קשרים איתה ולהנות מזיקה עם ה-DNA עמה.

3. ש. כפי שציינת בעדותך, יהיה קשה לצדדים להתייחס אחרת מהנרטיב לו הם נאמנים, כלומר האב ואשתו המגדלים את הילד רואים באמו הביולוגית אדם שלילי מאוד, אמו הביולוגית רואה בהם אנשים שליליים, האם לא צפוי נזק נפשי לילד כשייחשף למידע זה בין בגילוי ובין לא?

ת. אין ספק כי ייגרם נזק לילד ממציאות התפיסה השלילית של האב כלפי האם ושל האם כלפי האב. לא הבנתי פירוש המשפט – "בין בגילוי ובין לא".

4. ש. איזה נזקים עלולים להיגרם לילד אם ייעשה עמו תהליך מסודר לקראת הגילוי בגיל 18 ?

- ת. הנזקים המינמליים הם בלבול ומבוכה לגבי זהותו וזיקותיו, וכעס עצום על (שלושת) הוריו ומשפחתו.
5. ש. והיה ואם יתגלו הפרטים לילד באקראי, האם תהליך גילוי כן ומסודר המותאם לגיל הילד באותה העת יכול לצמצם את הנזקים לילד באופן משמעותי?
- ת. בהחלט "תהליך גילוי כן ומסודר" (כדברייך) אמור לצמצם את הנזקים – בכל גיל.
6. ש. האם גילוי כעת בצו בית המשפט יגרום יותר או פחות נזק מגילוי אקראי?
- ת. ההגיון אומר כי גילוי "בצו בית המשפט" יגרום פחות נזק מגילוי אקראי ובלתי מבוקר. אבל אין לנו ידע מספיק בנושא זה. (ידע אנקדוטי אינו מספיק להחלטות ומסקנות) אבל כן חשוב ובעל השפעה על מידת "הנזק" – מה תהינה התולדות האופרטיביות של הגילוי.
7. ש. האם לא עדיף לטובת הילד שימנע ממנו גילוי עד הגיל המאוחר האפשרי?
- ת. שוב, זאת שאלה ערכית ולא פסיכולוגית, אם המטרה היא יצירת זיקה בין הילד ובין האם, מה שיותר מוקדם יותר יצליח. אם המטרה היא מניעת זיקה בין הילד ובין האם, מה שיותר דוחים את הקץ כך פחות הקשר יצלח.
8. ש. מה הנזקים הנפשיים ואולי אף החברתיים הצפויים לילד הגדל במשפחה חרדית אך נמצא בקשרי ביקור עם אם ביולוגית שהרתה אותה לאביו בעודו נשוי לאשה המגדלת אותו?
- ת. "לנפשיים" כבר התייחסתי בתשובתי לשאלה 4. הנזקים ה"חברתיים" יהיו קשים בשלב ראשון – אבל ילדים נוטים לשכוח ולהדחיק הבטים (כביכול) "שליליים" אצל ילד/חבר – ולקבלו כומת שהוא אם הוא בן אדם חיובי.
- אם את רומזת כי "החברה החרדית" אינה סובלנית כלפי חריגים – אני מקווה כי אין זה נכון, כי קבלת החריג הינה ביסודות ההלכה והמוסר היהודי.
9. ש. התייחסת בעדותך לחשיבות של האמון שיבנה הילד כלפי עולם המבוגרים. האם האמון שלו ייפגע יותר אם הגילוי ייעשה בגיל 18 מאשר בגיל כיום?
- ת. כן, בהחלט, ההלם (העתידי) ייראה את האב שלו והאם המאמצת כשקרנים ורמאים, ואת האם הביולוגית כחסרת אהבה ויחס אליו (כלפי משפחתו, יחשוב – מעין "מנעתם ממני את אמי" וכלפי האם יחשוב – מעין "איפה היית עד עכשיו?").
10. מהו הפוטנציאל הנזק ההתפתחותי הנפשי לילד, אם יתפתח עימות מכוער בין האם הביולוגית למשפחה המגדלת אותו?
- ת. התייחסתי לנושא זה בתשובתי לשאלה 3.

...

12. ש. מה הוא הנזק לילד באם יגלו לו את מוצאו בעת שהאם מנותקת ממנו 7 שנים?

ת. אם זה נכון שהאם והילד מנותקים 7 שנים, ומרצונה היא נמנעה מלהעניק לו ולהתנהג כאם, הוא יעבור את שלבי הכעס והדכאון, ולא יפנים את אישיותה ומהותה, ואף לא יפתח זיקה אליה. ואפילו אם יוכח לו (והוא ישתכנע) כי הניתוק של שבע השנים אינו באחריותה ובאשמתה, הוא יעבור את הבלבול והמבוכה שהזכרתי לעיל (בתשובה לשאלה 4) וכעס; זאת בלי שום וודאות כי תוצר זיקה בין הקטן ובין האם."

(ד) יודגש כי ד"ר פרלמוטר, בהסכמת כל הצדדים ובאישורי, לא בדק את הילד ולא קיבל מידע עליו ועל מבנה האישיות שלו.

(ה) כמובן יש להביא בחשבון את המצב הקוגניטיבי של הילד. אם כי לא ניתן לעמוד, כאמור, על מצבו של הקטין דנן, בכל זאת המומחים בדבר מדברים על שלבים שונים. לדוגמה, נאמר כי ילדים מתחת לגיל 7, אין להם יכולת קוגניטיבית או ידיעה על מיניות להבנת בעיות של מבוגרים. החל מגיל 8, היכולת שלהם לחשוב במונחים אבסטרקטיים גדלה, והעיסוק שלהם בצדק הוא גבוה. ראה: Telling the Truth to Your Adoptive or Foster Child (Keefer and Schooler) 2000 - עמ' 55-61.

אילוצים חברתיים ואחרים

12. (א) בעבודת הדוקטורט של רות זפרן, היא מתייחסת לסודיות בהקשר עם הסטיגמה האפשרית שנובעת מהולדה בסיוע אם נושאת, והעניין גם רלוונטי לענייננו:

"האם בנסיבות, בהן ניתן להצביע על פגימות חברתיות ולו חלקית, קיימת הצדקה מבחינת הגנת הצאצא להשארת החסיון? התשובה כפי שניתן להעריך מן הדברים שהובאו בחלקיו הקודמים של הפרק, שלילית. **מציאות** פגומה מחייבת תיקון, והתיקון אינו צריך לעשות באמצעים קוסמטיים של טשטוש והסתרה. התיקון הנדרש צריך להיות כזה שיקעקע את הסטיגמה ויעקור את שורשיה." (עמ' 247).

(ב) בקטע הדן בהגנה על שלומו הנפשי של הצאצא, כותבת ד"ר זפרן: (עמ' 248)

"טעם נוסף המושמע בשם הגנת הצאצא כרוך ברווחתו הנפשית. על פי טעון זה מונע החסיון מן הצאצא את הבלבול והקושי העלולים להגרם מקום בו קיימת חלופה להוריו החברתיים, ואת החרדה הנובעת מן הצורך לבחור, כביכול, בין ההורים. טעון זה אם בכלל מדויק פסיכולוגית, אינו רלוונטי לאחר שהצאצא בגר. לא נראה כי הכרה בקיומם של הורים ביולוגיים

וזיהויים בשם ובפנים עשויה ליצור אצל הצאצא הבוגר "בלבול". תפקידם של ההורים מוגדר חברתית. הכרות עם ההורים הביולוגיים אינה אמורה לחתור תחת מעמד ההורים החברתיים בשל מעמדם השונה. אם יבכר הצאצא, להקנות להוריו הביולוגיים מעמד של הורים תחת או בנוסף להוריו החברתיים, אפשר שיהיה בכך כדי לשפר את רווחתו, וגם אם יהיה בכך קושי נפשי, אין זה מתפקידנו לשקללו עבור הצאצא.

....

בדיקת תוקפו של הטיעון, ככל שהוא נוגע לצאצא קטין, עשויה להיות מורכבת יותר. אפשר כי במהלך הילדות ואולי אף בגיל הנעורים, במועד בו מתעצבת הזהות ולנוכח טלטלות שעובר הילד והמתבגר בכל הנוגע ליחסיו עם הוריו, עשוי קיומם המזוהה (להבדיל מן הערטילאי) של ההורים הביולוגיים, ליצור קושי הראוי לביטוי. סיבה זו עשויה להצדיק את הגבלת הקניית הזכות לצאצא שבגר. אמרנו "בגר" ולא "בגיר" שכן קנה המידה הרלוונטי אינו זה הפורמאלי, אלא זה המהותי, קנה מידה המותאם להתפתחותו הקוגניטיבית ובשלותו המנטלית של הצאצא. ההכרעה בסוגיה זו, ראוי כי תושתת על קני מידה מקצועיים מן התחום הפסיכו-סוציאליים." (הדגשות במקור פ.מ)

(ג) עם זאת, ראוי לציין כי ההסדר שמוצע על ידי זפרן להגשמת זכות ההתחקות מתייחסת גם לאימוץ, להולדה בסיוע תרומת תא מין, להולדה בסיוע של אם נושאת, להולדה בסיוע אם תחליפית, ולהולדה לאישה נשואה ולהולדה לאישה לא נשואה, כאשר בעניין זה מדובר בקשר עם האב ולא עם האם, אשר מובן מאליו.

מקורות תנ"כיים והלכתיים

13. (א) התייחסה ב"כ האב ואשתו לפרשת רות ונעמי וגידול הילד עובד, סבו של דוד המלך: וכך כתוב: **מגילת רות ד' ט"ז-י"ז:**

"ותקח נעמי את הילד ותשיתהו בחיקה ותהיי לו לאומנת. ותקראנה לו שכניה שם לאמור, יולד בן לנעמי, ותקראנה שמו עובד, הוא אבי ישי אבי דוד."

מבקשת ב"כ האב ללמוד מכך שאין פסול בגידול הקטין על ידי אשת אביו ובמניעת מידע מהקטין.

(ב) **התלמוד בבלי, במסכת סנהדרין**, דף י"ט ע"ב ב' קובע:

"וכי נעמי ילדה, הלא רות ילדה, אלא רות ילדה ונעמי גידלה ולפיכך נקרא על שמה".

המהרש"א (הרב שמואל אליעזר בן יהודה הלוי אידלש, פולין, מאות טו-טז) מייחס אמרה זו לאמרה שלפניה בתלמוד :

"... שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו",

ולמדרש לפיו מת בועז מיד לאחר שנכנסה רות להריון, כמובא **בילקוט שמעוני** (רות, פרק ד').

ואכן הילד עובד היה יתום מאב; הקטין בעניין דנן, להבדיל, אינו יתום מאב או מאם.

(ג) לא מצאנו במגילת רות, או בכל מקור אחר, שנעמי מנעה מן הילד לדעת מי היא אמו, או שמנעה קשר בין הילד לאמו. ואין כל דמיון למצבנו בכל ספרי התנ"ך. ילדי הפילגשים של יעקב אבינו נקראו על שם אמותיהם, ולא עם שם נשותיו רחל ולאה של אביהם: (**בראשית** ל"ז. ב')

"... והוא נער את בני בילה ואת בני זילפה נשי אביו..."

(ד) המקרה שלנו דומה דמיון רב לשאלה ותשובה של **הרשב"א** (רבי שמעון בן אברהם אדרת, ספרד, מאה יב'-יג')

"שאלה"

שאלת על ראובן שהכניס בביתו את דינה בת יהושע לרצונה ולרצון אביה ואמה לשמש ולעבוד לו. וראובן זה עברו עליו עשר שנים, ולא נתעברה אשתו, ולא היה לה בן, ובהיות דינה בביתו פיתה אותה, ושכב עמה, ונתעברה ממנו. וכשהרגיש ראובן בדבר, קידש אותה וכתב לה כתובה, ואז נתרצו בדבר אביה ואמה של דינה. ושאלת ממני אם הבן כשר אם לאו.

תשובה

תחילת כל דבר צריך אני לומר שהדבר אסור ומכוער.
א. הוא אסור: מפני שעובר בלאו "דלא תהיה קדשה" (דברים כג, יח). ומשום "אל תחלל את בתך להזנותה" (ויקרא יט, כט). ויש בו איסורא דאורייתא.

ב. ומכוער: משום ד"קודם מתן תורה אדם פוגע אישה בשוק, ואם נתרצו שניהם בועלה ומקיימה לו לאשה, או נותן לה שכרה והולך לה. כיוון שניתנה תורה, נתחדשה הלכה שהרוצא לישא אישה יעשה בה מעשה לקדש אותה בכסף, שיכתוב לה כתובה, ויעשה עמה חופה" (רמב"ם, אישות פ"א, הלכה א).

...

וראובן זה עשה שלא כהוגן. ועשה זה מפני שעברו יותר מעשר שנים שלא נתעברה לו אשתו. ואם עשה זה בשביל שלא יתבטל מפרייה ורבייה לעשות מצווה לקח את דינה לפילגש ולשפחה על אשתו שלא כן. והנה אני לא באתי להתיר להראות פנים שיהא מותר לישא בת ישראל לפילגש, כל שכן על אשתו הכשרה, הנשואה לו בקידושיה. שהרי משניתנה תורה, נתחדשה הלכה ואסרה הפילגש, והוא אישה המזומנת לו בלא כתובה וקידושין."

(ד) אלא שבמקרה שלנו לא היתה אשתו של האב עקרה, ולא הציע האב לשאת את האם לאשה, או אפילו להיות פילגשו, דבר המוסיף האיסור והכיעור, לעומת מה שהובא בתשובת הרשב"א.

(ה) אמירת האמת אינה ערך מוסרי מוחלט. ראה **אנציקלופדיה הלכתית רפואית** (ד"ר אברהם שטינברג, עורך, מכון שלזינגר לחקר הרפואה על פי התורה, תשמ"ח – 1988, ערך "גילוי מידע לחולה", כרך א' עמ' 140:

"אין ספק, שהאמת היא ערך חשוב מאוד, המתאר את אחת מתכונות הקב"ה, ואת תורת ה' ומצוותיו. האמת היא אחת משלשת היסודות שעליהם העולם עומד. קיימת חובת אמירת אמת, ואפילו בלבבו, ושלא ידבר אחד בפה ואחד בלב, וכל דבורו של אדם יהא שפת אמת, ורוח נכון, ולב טהור. חייב האדם לשאת ולתת באמונה, שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק. יש להמנע מדבר שקר, שכן השקר שנוי ומתועב, ויש להמנע מרמאות, וכל המשקר והמרמה יש אומרים שהוא חייב גם משום חילול השם.

אכן, על פי ההלכה אין אמירת האמת ערך מוסרי מוחלט, ולכן בתנאים מסויימים של התנגשות וסתירה בין ערך האמת לערכים אחרים (כגון חיי אדם, שלום וכד'), מותר לסטות מן האמת: מותר לשנות בדבר השלום כמו שמצינו באחי יוסף, ויש אומרים שמצווה לשנות מפני השלום, וכן מצינו ששינה הקב"ה מפני השלום אצל אברהם ושרה, והמלאכים שינו אצל מנוח ואשתו; כל השקרים אסורים, אבל מותר לשקר בשביל להטיל שלום בין אדם לחברו; מותר לשבח אדם במעלות שאין בו, כדי להראות חיבה לחברו, שכל שהוא מפני דרכי שלום, אין בו משום דבר שקר תרחק; "

(ו) כך בעניין בכלל; אולם לעניין גילוי המצב האמיתי לילדים על הורותם התייחסו הפוסקים בפרט בענייני אימוץ; ראה ספרה של עמיתתני נילי מימון – **דיני אימוץ ילדים** (תשנ"ד 1994 – הוצאת לשכת עורכי הדין) עמ' 516-519.

הרב **גדליה פעלדער** מתריע, כי יש לגלות את דבר האימוץ (**בנחלת צבי** מהדורה שנייה, עמ' ק"פ):

"ידע נא ידידי שזה לא דרך היהדות האמיתית ולא טוב עושים אלה ההורים המאמצים ילד ומעלימים ממנו וכן מאנשים בסביבה שהם אינם ההורים האמיתיים... כי ילד יהודי א"א לאמץ ולהשכיח ממנו מקור מחצבתו קודש... מש"כ היכי (מה שכן, היכן – נ"מ) דקבלו קטנים כאלה בטח צריכים לדעת מקור מחצבתם בכדי שלא להיכשל ח"ו בכמה איסורי תורה ודרבנן... לכן החוב מוטל על ההורים לגלות האמת להמאומצים ולא להעלים מהם בכדי שלא יכשלו באיסורים חמורים ושומר ישראל ישמור עמו."

והרב **מנשה הקטן** מציין (**משנה הלכות** מדור תשובת, חלק רביעי, סימון קע, דף קמ):

"לפענ"ד דבר פשוט דלעולם מצוה ומוכרח להגיד להילד כשיהיה בר-דעת מקור מחצבתו כפי אשר יודע האמת אסור להעלים ממנו ולהחזיקו כבנו בכל אופן שהוא..."

(ז) לבית המשפט תפקיד בעל חשיבות רבה, שעומד לצד התפקיד הפורמאלי של הכרעה בסכסוכים, מקום שאי אפשר להביא את הצדדים לפשרה: והוא לשמר את הערכים הבסיסיים של המערכת. ערכים אלה באים לידי ביטוי לא רק בחוקים בעלי גוון חוקתי. מדובר בערכים של חתירה לאמת, ומניעת מצבים של מרמה וגניבת דעת, ושל התחזות של אדם לאחר או לתפקיד לא לו. לצד זה, נועדה חשיבות רבה לנכונות מרשמים על פי חוק, ומרשם האוכלוסין בכלל זה.

(ח) אין עניין זה נמנה על אותם מקרים שהדין יעדיף טובת הקטין על פני האמת. בע.א. 1354/92 **היועץ המשפטי נ' פלונית** פדי מח' (1) 711 דן בית המשפט בעניין שבו התנגד היועץ המשפטי לממשלה לעריכת בדיקת רקמות לקטינה, שמטרתה היתה לקבוע אם הבעל, שהיה נשוי לאם הקטינה בעת שהרתה לו, הוא אבי הקטינה ואם לאו. כב' השופט אלון כותב (בעמ' 744):

"משבאנו לכאן, עלינו לתת את הדעת לטענה שבפי המשיבים – טענה שנתקבלה על דעתו של בית המשפט המחוזי – והיא שעריכת בדיקת הרקמות תסייע גם לחקר האמת, ומכיוון שכך, יש להתיר את עריכתה. שני פנים לטענה זו: **הפן האחד** – מחובת בית המשפט להגיע אל חקר האמת, ושומה עליו להסתייע בכל ראיה שיש בה כדי להגשים מטרה זו. בדיקת רקמות יש בה כדי לתרום לחקר האמת ולבירורה. **הפן השני** – אם בשל טובת הקטינה יימנע בית המשפט ימנע מלצוות על עריכת בדיקת הרקמות, כי אז על בית המשפט להנות את המשיב - שנמנעה ממנו הבאת הראיה - מן הספק ולפטור מתשלום המזונות. אי עריכת בדיקת הרקמות יש לפרשה כראיה לטובתו, או,

לשון אחר – יש לפרש לחובתה של הקטינה את "סירובה" לערוך את הבדיקה".

בהמשך מונה השופט אלון את אותם מקרים בהם על פי דין בית המשפט נמנע מעצמו ראייה אשר הבאתה תביא לידי קביעת האמת (עמ' 745):

"לא אחת מונע בית המשפט עצמו במודע מלהגיע לחקר האמת העובדתית מטעמים של מדיניות משפטית, כי כאשר השמירה על ערכים-אינטרסים מסויימים עדיפה וחשובה בעיני המערכת המשפטית מגילוי האמת העובדתית. משום כך, אין חובת גילוי של עובדות חסויות, שבאו לידעת רופא תוך כדי טיפולו ברופא, או לידעת עו"ד מפי לקוחו וכיוצ"ב..."

בהמשך השופט אלון מפנה לאיסור לקבל ראייה שהושגה בדרך פסולה במשפט פלילי, תוך הסתמכות על פרשת **מועדי**, ע.פ. 115/82 **מועדי נ' מדינת ישראל** פד"י לח' (1) 197,

סיכום

14. (א) בחיי כל אדם, הוא עלול להחשף לזעזועים ולשינויים בלתי צפויים במשפחתו. ילד אשר אינו שולט על הסובבים אותו, אלא נשלט, עלול להחשף לשינוי במקום מגוריו, ולהגירה למדינה אחרת; לידת אחים ואחיות; לפרידה בין הוריו וגירושין; לפטירה, רחמנא לצלן, של אחד ההורים או של שניהם, אם באסון פתאומי ואם לאחר מחלה. אין זה מתפקידו של המשפט, ואין זה ביכולתו של המשפט, לחסן כנגד זעזועים אלה, קשים ככל שיהיו.

(ב) במקרה דנן, יש להעדיף את הערך של האמת על פני השיקולים האחרים, ולחשוף את הקטין לאמת, כמובן בצורה מקצועית ובליוי פסיכולוגי וסוציאלי מתאים, וזאת שעה אחת קודם.

(ג) כפי שציין ד"ר פרלמוטר, ככל שהזמן חולף, קשה יותר יהיה לקטין להתמודד עם חשיפת עובדות לידתו, והסכנה של קבלת המידע מגורמים חיצוניים ללא בקרה, גדלה מיום ליום.

(ד) כפי שראינו כאן, טובת הקטין אינה עומדת כאינטרס נגד האפוטרופסות הטבעית האמיתית של האם, ואינה שקולה כנגד חשיבות חשיפת האמת. שלא כמו בעניין ע.א. 1354/92 הנ"ל, לא ייגרם לקטין בעניינו כל פסול הלכתי מעצם חשיפת העובדות הורותו.

(ה) מקרה אחר (תמש 27150/00) ציטטתי דברי פקידת סעד :

"דעתנו היא כי הנושא של רכילות ולשון הרע הן חלק מטבעם של הבריות. ("אל תלך רכיל בעמך" – ויקרא יט', "האישה הכושית" – במדבר יג').
ההלכה אכן מוקיעה זאת (ראה למשל: **שמירת הלשון של החפץ חיים**) אך

זאת דווקא ההוכחה שלשון הרע ורכילות קשורה בטבע האדם ולא ניתן להמנע ממנה לחלוטין."

(ו) בענייננו, התנגדותם המוחלטת של האב ואשתו לחשוב על קשר בין האם לבנה עלולים לגרום, וכבר גרמו למעשה, למצבים בהם הילד עלול להיחשף לפרטים אמיתיים על היוולדו: ואכן האם ביקרה במקום בו לומד הילד, נתנה לו ממתקים, וגרמה לו, כך לדברי האב ואשתו, למבוכה, בחשיפתו למצב שלא הבין. מאז אסרתי על האם לקיים כל קשר עם הילד אלא לפי צו של בית המשפט, אך לא ניתן לדעת איזה רושם עשה המעשה, פסול ככל שהיה, על הקטין, ואם הדבר לא הביא אותו לשאול שאלות, (או אולי גרוע מזה, לא לשאול שאלות, ולחיות במצב של חוסר וודאות ומבוכה).

(ז) ויש לעמדת האב ואשתו תוצאה שהדעת אינה סובלתה: ילד מאומץ רשאי לבקש לעיין בפנקס הרישום (סעיף 30 (ב) לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981); ההנחה המובנת היא שהמאומץ יודע שהוא מאומץ; על פי חוק זכויות החולה התשנ"ו – 1996 רשאי מטופל לקבל מידע רפואי (סעיף 18 (א)); וגישת האב ואשתו היא שללא כל תביעה או בקשה מצידם, כשאינן אשתו של האב אפטרופא על הקטין, מבקשים למנוע מהקטין, ללא הגבלת זמן, מידע יסודי על עצמו.

15. (א) על בסיס החיובים שיש לכל אחד מההורים לילד; וכן החיובים של החברה לילד, ובכלל זה שמירת השוויון בין ההורים שהם האפטרופוסים הטבעיים; והחשיבות שהקטין ידע מי אמו; לצד התופעות הקשות שנובעות מניסיון שמירת הסוד וסכנת החשיפה הבלתי מבוקרת; יחד עם ערכים כלליים של האמת, גם במרשם הרשמי, וגם באופן כללי: על בסיס כל אלה, יש להיעתר לבקשת האם.

(ב) אני מורה כי הצדדים יפעלו באמצעות שירותי הרווחה, ובליזוי של פסיכולוג, לחשיפת העובדות בפני הקטין, כאשר כל ההליך יהיה בפיקוח של בית המשפט.

(ג) בשלב ראשון, פקידת סעד תבנה תוכנית יחד עם ד"ר פרלמוטר, אשר תובא לידיעת האב ואשתו ושל האם. הם יהיו זכאים להעיר הערותיהם בדבר פרטי התכנית, והיא תובא לעיוני ולאישורי תוך 90 יום מהיום. התכנית תכלול את השלבים השונים, ובכלל זה, יצירת קשר ראשוני בין הגורם המטפל לבין הקטין, ויעדי ביניים, עד לעצם החשיפה של העובדה. תהיה התייחסות גם לשאלת רצון הקטין לקיים קשר עם האם והמשקל שיש לייחס לרצונו.

(ד) אני מורה למרשם האוכלוסין לרשום את דבר היותה המבקשת **פלונית** ת.ז., אמו של הקטין ש. ת.ז., במקום הרישום הקיים.

16. אין בדעתי להטיל הוצאות משפט בשלב זה, אך הצדדים יכולים לטעון טענותיהם בשלב מאוחר יותר אם ירצו.

התיק יובא בפניי ביום 15.12.06.

המזכירות תשלח העתק החלטה זו לב"כ הצדדים וכן לנתבעים אשר הודיעה זה עתה שעו"ד משעול חדלה לייצגם, לב"כ היועץ המשפטי למשרד הרווחה, לעו"ד לימור סלומון, לד"ר ישראל פרלמוטר ולפקידת סעד.
המזכירות תכין צו לחתימתי על פי סעיף 15 (ד) לעיל.

פיליפ מרכוס 54678313-2470/05

ניתנה היום י"ב בתשרי, תשס"ז (4 באוקטובר 2006) בהעדר הצדדים

פיליפ מרכוס, שופט

סגן נשיא

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה